

1.8.2013

oikeusministeriö@om.fi

Lausuntopyyntö 22.4.2013 OM 11/03/2012

OIKEUDENHOIDON UUDISTAMISOHJELMA VUOSILLE 2013 - 2025

Kouvolan hallinto-oikeus esittää pyydettyä lausuntona seuraavaa:

Toimikunnan tehtävänä oli selvittää keinoja, joilla laadukasta oikeusturvaa voitaisiin tuottaa nykyistä vähemmillä kustannuksilla. Koska oikeuslaitoksen menoista noin kaksi kolmasosaa kohdistuu henkilöstöön, on selvää että kaikin suurimmat säästöt saadaan vähentämällä henkilöstöä. Parhaillaan on käynnissä hallinto-oikeuksien rakenneuudistus, jossa yhdistetään Kouvolan ja Kuopion hallinto-oikeudet sekä Rovaniemen ja Oulun hallinto-oikeudet. Uudistusta on perusteltu saavutettavilla säästöillä, mutta ainakin lyhyellä aikavälillä vaikuttaa säästöjen saavuttaminen kovin epävarmalta. Varmimmin säästötavoitteeseen päästäisiin työtapoja tehostamalla ja johtamisjärjestelmiä kehittämällä.

Säästöjen saavuttamista pelkästään henkilöstöä vähentämällä ei voida toteuttaa vaarantamatta oikeusturvaa, vaan olennaista on löytää myös sellaisia keinoja, joilla tuomioistuimien juttumäärää voidaan merkittävästi vähentää ja toimintatapoja kehittää. Toisaalta juttumäärien vähentyminen sinänsä ei voi automaattisesti merkitä henkilöstön vähentämistä, koska juttujen vähentäminen tapahtuu tavanomaisesti ns. massajutuista eli sellaisista asiaryhmistä, joiden käsittely on nopeaa eikä vaadi erityisosaamista. Samalla kuitenkin yhteiskunnassa tapahtuvat muutokset näkyvät välittömästi hallinto-oikeuksiin saapuvien juttujen laadussa ja määrässä.

Horisontaaliset ehdotukset

Kouvolan hallinto-oikeudella ei ole huomautettavaa horisontaalisten ehdotusten osalta. Lainvalmistelun laadun parantaminen nopeuttaa asioiden käsittelyä sekä hallinnossa että tuomioistuimissa ja saattaa osaltaan myös vaikuttaa valitusalttiuteen.

Sektorikohtainen tarkastelu***Tuomioistuinvirasto (ehdotus 6)***

Tuomioistuinviraston perustaminen lisäisi työryhmän mukaan merkittävästi kustannuksia. Ennenkuin asiaan voisi perustellusti ottaa kantaa, pitäisi tietää,

minkälainen kustannusvaikutus viraston perustamisella pitkällä aikavälillä olisi. Jollain aikavälillä kustannusvaikutuksen olettaisi muuttuvan positiiviseksi. Koska nykyinen järjestelmäkin ainakin pääpiirteissään toimii moitteettomasti, vaatisi uuden viraston perustaminen laajempaa tarkastelua.

Työryhmä esittää, että tuomioistuinviraston perustamisen yhteydessä harkitaan lainkäyttöhenkilöstön toimintaa koskevan valvontaelimen perustamista. Esitys tuntuu mielenkiintoiselta, mutta valitettavasti esityksen taustoja tuntemattomalle ei selviä, mihin valvontaelimen perustamisella pyritään.

Tuomioistuinlinjat (ehdotus 8)

Tuomioistuinlinjojen erillisyydestä ei ole aiheutunut ongelmia, joten nykyisin hyvin toimivaa järjestelmää ei ole syytä muuttaa.

Hovi- ja hallinto-oikeusverkoston uudistamisen jatkaminen (ehdotus 12)

Parhaillaan on käynnissä hovi- ja hallinto-oikeuksien rakenneuudistus. Nyt puheena olevassa mietinnössä esitetään edelleen hallinto-oikeuksien määrän vähentämistä. Edellisestä rakenneuudistuksesta on kulunut aikaa vasta noin 15 vuotta. Henkilöstön asema jatkuvassa muutoksessa ja epävarmuudessa on uuvuttavaa ja motivaatiota vähentävää. Tässä vaiheessa ei ole syytä eikä tarvetta vähentää hallinto-oikeuksien määrää. Asiaa voidaan arvioida vasta sen jälkeen kun nyt vireillä tai suunnitteilla olevat hallintolainkäyttöä koskevat uudistuksen on toteutettu.

Jutturyhmien jakaantuminen (ehdotus 13)

Asioita ei pidä keskittää yhteen hallinto-oikeuteen, ellei keskittämislle ole erityisiä perusteita. Tosin juttujen hajauttamisen säästövaikutus lienee kyseenalainen.

Lasten huostaanottoasioiden siirtäminen ensi asteena moniammatillisen toimielimen päätettäväksi (ehdotus 19)

Lasten huostaanottoasiat muodostavat poikkeuksen pääsäännöstä, jonka mukaan hallinto-oikeus toimii muutoksenhakuasteena. Hallinto-oikeus pitää tärkeänä lasten huostaanottoa koskevien hakemusasioiden siirtämistä pois hallinto-oikeudesta. Hallinto-oikeuden pitäisi olla vain muutoksenhakutuomioistuin kaikissa lastensuojelua koskevissa asioissa. Mikäli ensiasteen päätöksenteko lapsen huostaanottoa koskevassa asiassa säilyisi kuitenkin edelleen hallinto-oikeudessa, hallinto-oikeus kannattaa ehdotusta siitä, ettei hallinto-oikeus ensi asteena ratkaise lapsen sijaishuoltoon sijoittamista. Sijaishuoltopaikan sopivuuden arviointi soveltuu paremmin kunnan sosiaalitoimelle.

Mielenterveyslain mukaiset alistusasiat (ehdotus 20)

Hallinto-oikeus kannattaa nykyisenmuotoisesta alistusmenettelystä luopumista mielenterveyslain mukaisissa asioissa. Tahdosta riippumattomaan hoitoon määräämistä ja jatkamista koskevat päätökset ovat valituskelpoisia, joten päätöksen voi aina saattaa tuomioistuimen ratkaistavaksi valituksella. Tätä on oikeusturvan kannalta pidettävä riittävänä. Tahdosta riippumatonta hoitoa koskevan asian tulee kuitenkin täyttää Euroopan ihmisoikeussopimuksen oikeuskäytännön vaatimukset.

Kokoonpanot (ehdotus 21)

Hallinto-oikeus kannattaa mietinnön ehdotusta siitä, että kevennettyjen kokoonpanojen käyttöä selvitetään. Kevennettyjä kokoonpanoja olisi lisättävä ja esittelyjärjestelmästä olisi luovuttava yksinkertaisissa asioissa. Tämä edellyttää henkilöstörakenteen muutosta tuomaripainotteisempaan suuntaan.

Helena Asikainen
hallinto-oikeuden ylituomari

Irja Rutonen-Rönkä
hallintopäällikkö